

Uporaba uradnih jezikov v sodnih postopkih na manjšinskih območjih v Republiki Sloveniji

NEŽKA KAJZER, SARA KRAJNC, BARBARA SMOGAVC & SERGEJA SMOGAVC

Povzetek Ta razprava obravnava problematiko uporabe italijanščine in madžarščine kot uradnih jezikov v sodnih postopkih na območjih Republike Slovenije, kjer sta jezika določena kot uradna jezika. Avtorice ugotavljajo, da obstajajo pravne podlage, ki bi morale na omenjenih območjih dopustiti uporabo uradnih jezikov vsakomur, vendar pa praksa slovenskih sodišč pri tem ni enotna. Predvsem na območju italijanske manjšine sodišča preverjajo tudi narodnost vlagatelja, čeprav za takšno preverjanje ne obstajajo nobeni izdelani kriteriji.

Ključne besede: • uradni jezik • sodni postopek • manjšinski jeziki • narodnost • Koper - Capodistria • Lendava - Lendva

---

NASLOV AVTORIC: Nežka Kajzer, študentka, Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Mladinska ulica 9, 2000 Maribor, Slovenija, e-pošta: nezka.kajzer@um.si. Sara Krajnc, študentka, Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Mladinska ulica 9, 2000 Maribor, Slovenija, e-pošta: sara.krajnc@um.si. Barbara Smogavc, študentka, Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Mladinska ulica 9, 2000 Maribor, Slovenija, e-pošta: barbara.smogavc@um.si. Sergeja Smogavc, študentka, Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Mladinska ulica 9, 2000 Maribor, Slovenija, e-pošta: sergeja.smogavc@um.si

DOI 10.18690/18557147.7.1.103-109(2015)

ISSN 1855-7147 Tiskana izdaja / 1855-7155 Spletna izdaja © 2015 LeXonomica (Maribor)
Na svetovnem spletu dostopna na <http://journals.lexonomica.press>.

Use of Official Languages in Judicial Proceedings at the Territories with National Minorities in the Republic of Slovenia

NEŽKA KAJZER, SARA KRAJNC, BARBARA SMOGAVC & SERGEJA SMOGAVC

Abstract This discussion deals with the problems of use of Italian and Hungarian language as official languages in judicial proceedings at the territories of Slovenia where those languages are proclaimed as official languages. Authors find that there is a legal ground for everyone to be allowed to address the court in official language; however, the practice of courts is not unified. Especially at the territory with Italian minority the courts also inspects the ethnicity of the petitioner even though no clear criterions for such test exist.

Ključne besede: • official language • judicial proceeding • minority language • ethnicity • Koper - Capodistria • Lendava - Lendva

---

CORRESPONDENCE ADDRESS: Nežka Kajzer, student, University of Maribor, Faculty of Law, Mladinska ulica 9, 2000 Maribor, Slovenija, email: nezka.kajzer@um.si. Sara Krajnc, student, University of Maribor, Faculty of Law, Mladinska ulica 9, 2000 Maribor, Slovenija, email: sara.krajnc@um.si. Barbara Smogavc, student, University of Maribor, Faculty of Law, Mladinska ulica 9, 2000 Maribor, Slovenija, email: barbara.smogavc@um.si. Sergeja Smogavc, student, University of Maribor, Faculty of Law, Mladinska ulica 9, 2000 Maribor, Slovenija, email: sergeja.smogavc@um.si

DOI 10.18690/18557147.7.1.103.109(2015)

ISSN 1855-7147 Tiskana izdaja / 1855-7155 Spletna izdaja © 2015 LeXonomica (Maribor)
Available on-line at <http://journals.lexonomica.press>.

1 Uvod

Odbor ministrov Sveta Evrope je junija 1992 sprejel Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih, ki je pričela veljati marca 1998. Ta listina ni dokument o varstvu jezikovnih manjšin, ampak je pogodba, ki je namenjena promociji in varovanju bogastva jezikovne raznolikosti in jezikovne dediščine Evrope.

Vsaka pogodbenica je dolžna uresničevati ukrepe iz II. dela prej omenjene pogodbe za vse regionalne ali manjšinske jezike, ki se uporabljajo na njenem ozemlju, medtem ko pogodbenica posebej določi tiste regionalne ali manjšinske jezike, za katere bo uporabljala najmanj 35 odstavkov ali pododstavkov, izbranih med določbami III. dela te pogodbe, med katerimi so vsaj trije izbrani iz 8. in najmanj trije iz 12. člena ter najmanj po eden iz 9., 10., 11. in 13. člena.

Pogodbenica lahko kasneje spremeni nabor, kar omogoča, da države postopno urejajo položaj regionalnih ali manjšinskih jezikov skladno s svojimi zmožnostmi in tudi pripravljenostjo, predvsem če si drugačno rabo in položaj jezikov želijo tudi govorniki regionalnih ali manjšinskih jezikov. Republika Slovenija je leta 2000 izkoristila možnost spreminjanja svojih obveznosti; v Zakonu o ratifikaciji Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih je najprej določila obseg obveznosti, po sedmih letih izvajanja (2007) pogodbe pa je svoj obseg dopolnila z Zakonom o spremembi Zakona o ratifikaciji Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih in tako zmanjšala obseg svojih zavez.¹

V nadaljevanju obravnavamo le nekatera vprašanja v zvezi z naborom obveznosti, ki se dotikajo področja uporabe regionalnih ali manjšinskih jezikov na slovenskih sodiščih in ki si jih je Republika Slovenija leta 2007 z Zakonom o spremembi Zakona o ratifikaciji Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih zavezala upoštevati in uresničevati.

2 Problem pravice do uporabe manjšinskega ali regionalnega jezika v sodstvu

2.1 Ustavna in zakonska ureditev pravice

Določba 11. člen Ustave Republike Slovenije² priznava italijanščino in madžarščino kot uradna jezika na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost. Ali imajo potemtakem ljudje, ki živijo na tem območju, pravico do uporabe manjšinskega ali regionalnega jezika?

To pravico do uporabe regionalnega ali manjšinskega jezika je prav tako moč najti v Ustavi Republike Slovenije, in sicer v določbi 62. člena, ki daje vsakomur pravico, da pri uresničevanju svojih pravic in dolžnosti ter v postopkih pred

državnimi in drugimi organi, ki opravljajo javno službo, uporabljajo svoj jezik in pisavo na način, ki ga določa zakon. Eden izmed teh zakonov, na katere se sklicuje 62. člen Ustave Republike Slovenije, je Zakon o sodiščih,³ ki v 5. členu zavezuje sodišča, ki delujejo na območjih, kjer živita italijanska in madžarska narodna skupnost, da poslujejo tudi v italijanskem ali madžarskem jeziku, če stranka, ki živi na tem območju, uporablja enega od regionalnih jezikov. Po drugi strani pa 60. člen Sodnega reda⁴ določa, da morajo sodišča na teh območjih v postopkih zagotoviti enakopravnost italijanskega oz. madžarskega jezika v skladu z zakonom.

Določba 15. člena Zakona o državnem tožilstvu⁵ zavezuje državna tožilstva, da na območjih, kjer živita italijanska in madžarska narodna skupnost, poslujejo tudi v italijanskem ali madžarskem jeziku. Zakon o pravdnem postopku⁶ (ZPP) v 104. členu daje pravico strankam in drugim udeležencem v postopku vlagati na sodišče tožbe, pritožbe in druge vloge v slovenskem jeziku ali v jeziku narodne skupnosti, ki je pri sodišču v uradni rabi. Medtem ko ZPP v 104. členu daje pravico vsakomur vlagati na sodišče tožbe, pritožbe in druge vloge v jeziku narodne skupnosti, ki je pri sodišču v uradni rabi, pa Zakon o kazenskem postopku⁷ (ZKP) v 7. členu to pravico daje izrecno samo pripadnikom narodnih skupnosti. Tukaj pa se pojavi vprašanje, kako sploh ugotovimo, kdo je pripadnik narodne skupnosti.

Paradoks, ki se je vzpostavil zaradi ZPP in ZKP, so razrešili že prej omenjeni Zakon o spremembi Zakona o ratifikaciji Evropske listine⁸, Zakon o ratifikaciji Evropske listine⁹ in Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih¹⁰, ki so zelo pomembni z vidika pravice do uporabe manjšinskega ali regionalnega jezika v sodstvu. Določba 3. člena Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih zavezuje države pogodbenice, da v svoji listini o ratifikaciji določijo vsak regionalni ali manjšinski ali uradni jezik. To je Republika Slovenija storila in kot uradna jezika poleg slovenščine, določila še italijanščino in madžarščino. Slovenska sodišča na območjih italijanske in madžarske skupnosti zavezuje 9.1 člen Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih,¹¹ ki tako v kazenskih kot v civilnih postopkih kot tudi v postopkih pred sodišči, pristojnimi za upravne zadeve omogoča, da se lahko postopek na zahtevo ene od strank vodi v regionalnem ali manjšinskem jeziku, da lahko stranka v sporu brez dodatnih stroškov uporablja svoj regionalni ali manjšinski jezik, da se zahteve in dokazi ne glede na to ali so pisni ali ustni, ne bodo šteli za nesprejemljive samo zato, ker bodo izraženi v regionalnem ali manjšinskem jeziku. Točka a) drugega odstavka 9. člena Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih člena pa zagotavlja veljavnost pravnih dokumentov sestavljenih v določeni državi tudi, če so napisana v regionalnem ali manjšinskem jeziku. Ni pa Republika Slovenija od leta 2007, ko je spremenila svoj nabor obveznosti, več zavezana k določilu, da ne bo znikala veljavnosti pravnih dokumentov, sestavljenih v državi, tudi »med strankami v sporu« zgoj zaradi jezika, v katerem so napisani.

3 Preverjanje narodne pripadnosti

Ustava Republike Slovenije v 61. členu daje vsakomur pravico, da svobodno izraža pripadnost k svojemu narodu ali narodni skupnosti, da goji in izraža svojo kulturo in uporablja svoj jezik in pisavo. Ta pravica omogoča, da se nihče ne rabi opredeliti glede narodne pripadnosti. Avtorica knjige z naslovom *Verska, jezikovna in narodna sestava prebivalstva Slovenije* definira narodnost kot pripadnost določenemu narodu. Slovenska ustava¹¹ je leta 1963 prvič uvedla dvojno poimenovanje narodnih skupnosti: 1. narodna skupnost Italijanov in na drugi strani narodna skupnost Madžarov ter 2. narodne manjšine slovenske skupnosti, ki živijo v sosednjih državah. Kot je v svoji knjigi dejala avtorica, ima pojem naroda več razsežnosti: kulturne, zgodovinske, ozemeljske idr., zato ne preseneča dejstvo, da natančne in splošno priznane definicije naroda sploh ni. Po eni zelo razširjenih definicij v sociološki literaturi imajo narodne skupine šest temeljnih značilnosti: skupno ime, mit o skupnem izvoru, skupno zgodovino, samosvojo kulturo, navezanost na neko ozemlje, občutek pripadnosti skupnosti vsaj določenih delov prebivalstva. Vse to povedano pa zelo otežujejo in zakomplicirajo migracije, mešane poroke, procesi asimilacije idr.¹²

Avtorji knjige *Zaščita manjšin* omenjajo pravico pripadnika narodne manjšine do proste izbire, da je ali ni obravnavan kot pripadnik narodne manjšine. Ta pravica je navedena v številnih mednarodnih listinah in posameznikom jamči, da njihova izbira opredeliti se za pripadnika narodne skupnosti ali ne, ne bo imela nobene neugodne posledice. Kljub temu, da Evropska Unija nima svojih pravil na tem področju, pa mednarodni standardi določajo, da države spodbujajo uporabo manjšinskih jezikov v pogovoru javnih uradnikov s pripadniki določene narodne manjšine. Ti standardi tudi zagotavljajo pravico vsakemu pripadniku narodne manjšine, da svobodno in brez ovir uporablja svoj manjšinski jezik v javnem in zasebnem življenju, ustno in pisno. Mednarodna zakonodaja zahteva, da države zagotovijo brezplačno prevajanje v kazenskih postopkih, kjer je to potrebno.

Leta 2000 je posebna skupina strokovnjakov pri Svetu Evrope pripravila nova besedila – Priporočila za popise in se nekaj let ukvarjala z demografskimi značilnostmi narodnih manjšin v Evropi. Zaradi različnih problemov, kako sploh ugotoviti, kateri narodni skupnosti posameznik pripada, so navsezadnje prišli do spoznanja, kar so tudi zapisali v tem priporočilu, da naj bi osebe svojo narodno pripadnost opredeljevale svobodno.¹³

Zaradi vsega omenjenega ne preseneča dejstvo, da slovenske državne oblasti nimajo izoblikovanih jasnih kriterijev o preverjanju narodne pripadnosti. Po drugi strani pa se postavi vprašanje, da tudi, če bi jih imele, ali bi imele pravico to preverjati, kajti navsezadnje nam prav najvišji akt, tj. Ustava Republike Slovenije, v 61. členu zagotavlja pravico, da posameznik svobodno odloča o opredeljevanju, kateri narodni skupnosti pripada.

4 Delovanje sodišč na območjih narodnih skupnosti

Po podatkih Okrajnega sodišča v Kopru in Okrajnega sodišča v Lendavi je sodna praksa glede kriterija o preverjanju narodne pripadnosti različna. Na okrajnem sodišču v Kopru trdijo, da preverjajo narodno pripadnosti oz. da se tisti, ki hoče, da postopek teče v italijanščini, mora opredeliti ustno ali pisno za pripadnika italijanske narodne skupnosti. Sodna praksa na Okrajnem sodišču v Lendavi je drugačna. Njih namreč ne zanima, katere narodnosti je stranka in tudi nimajo izoblikovanih kriterijev, po katerih bi lahko to preverjali. Edini kriterij, v katerem jeziku bo sodišče postopek obravnavalo, je jezik, v katerem je vloga (tožba) vložena. Če vloži stranka tožbo v madžarščini, bo v tem jeziku, ne glede na narodno pripadnost, tudi tekel postopek, razen če ne bo stranka v postopku navajala, da razume slovenski jezik in se strinjala, da teče postopek naprej v slovenščini.

Po drugi strani pa je Republika Slovenija leta 2007 z Zakonom o spremembi Zakona o ratifikaciji Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih zmanjšala obseg svojih zavez (v 9. členu – v drugem odstavku črtala točki b) in c)). S tem pa slovenska sodišča niso več zavezana, da bi štela pravne dokumente, ki so zapisani v regionalnem ali manjšinskem jeziku, proti tretjim osebam kot veljavne. Stranki v postopku torej ne moreta uveljavljati pravnih dokumentov, napisanih v regionalnem ali manjšinskem jeziku proti zainteresiranim tretjim osebam, saj je možnost da tretja oseba tega jezika ne uporablja, kaj šele da bi ga razumela.

5 Zaključek

Evropska listina o manjšinskih ali regionalnih jezikih Republiko Slovenijo kot pogodbenico zavezuje k upoštevanju vsebine določenih členov, ki si jih je Republika Slovenija sama izbrala (nazadnje leta 2007). Tako morajo sodne oblasti na podlagi te listine in Zakona o spremembi Zakona o ratifikaciji Evropske listine o manjšinskih ali regionalnih jezikih omogočiti nediskriminatorno uporabo italijanščine in madžarščine (ki jih je Republika Slovenija določila kot uradna jezika) v sodnih postopkih glede uporabe manjšinskega jezika brez dodatnih stroškov, da lahko v tem jeziku stranke tudi vlagajo dokaze in zahteve (pisne in ustne) ter da se te zahteve ne bodo šttele kot neveljavne. Res pa je, da sodne oblasti v Republiki Sloveniji niso dolžne priznati veljavnosti pravnih dokumentov, sestavljenih v Republiki Sloveniji, tudi med »strankami v sporu«. Evropska listina o manjšinskih ali regionalnih jezikih in vsi prej omenjeni zakoni kažejo na zelo dober položaj manjšinskih jezikov v sodnih postopkih v Republiki Sloveniji kljub različni sodni praksi na sodiščih, kjer se manjšinska jezika uporabljata.

Kot smo ugotovili pa pravica do uporabe manjšinskega ali regionalnega jezika v sodnih postopkih ne pripada le pripadnikom narodnih skupnosti, temveč vsem strankam v postopku. Eden izmed argumentov je, da državne oblasti nimajo izoblikovanih jasnih kriterijev o preverjanju narodne pripadnosti in da Ustava Republike Slovenije vsakomur omogoča, da se glede narodne pripadnosti svobodno odloča, torej ga k temu ne sme nihče prisiliti. Po drugi strani pa natančne in splošno priznane definicije naroda sploh ni in zaradi tega, četudi bi hoteli ugotoviti pripadnost posameznika k določeni narodni skupnosti, je to izredno zahtevno in težko.

Opombe / Notes:

¹ Uradni list RS, št. 44/2007.

² Uradni list RS, št. 33/1991 ter nadaljnje spremembe in dopolnitve.

³ Uradni list RS, št. 94/2007 ter nadaljnje spremembe in dopolnitve.

⁴ Uradni list RS, št. 17/1995 ter nadaljnje spremembe in dopolnitve.

⁵ Uradni list RS, št. 58/2011 ter nadaljnje spremembe in dopolnitve.

⁶ Uradni list RS, št. 73/2007 ter nadaljnje spremembe in dopolnitve.

⁷ Uradni list RS, št. 32/2012 ter nadaljnje spremembe in dopolnitve.

⁸ Uradni list RS, št. 44/2007.

⁹ Uradni list RS, št. 24/1999.

¹⁰ Uradni list RS-MP, št. 17/1984.

¹¹ Uradni list RS-MP, št. 17/1984.

¹² Ustavodajna skupščina, pridobljeno na naslovu : <http://mojustav.rs/wp-content/uploads/2013/04/Ustav-SFRJ-iz-1963.pdf>

¹³ Šircelj, M. *Verska, jezikovna in narodna sestava prebivalstva Slovenije*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije, 2003
<https://www.stat.si/doc/pub/sestava_preb_slo.pdf>

¹⁴ Roter, P., Komac, M., Pikalo, J. (2014) *Narodne manjšine v mednarodnih odnosih*. (Ljubljana: Fakulteta za družbene vede). Drolc, A., Gorenc, K., Zupan, B. (2001) *Spremljanje pridruženja EU: Zaščita manjšin* (Budapest: Open Society Institut ([Ljubljana]: S. Peklaj).

Literatura / References:

Drolc, A., Gorenc, K., Zupan, B. (2001) *Spremljanje pridruženja EU: Zaščita manjšin* (Budapest: Open Society Institute).

Roter, P., Komac, M., Pikalo, J. (2014) *Narodne manjšine v mednarodnih odnosih* (Ljubljana: Fakulteta za družbene vede).

Šircelj, M. (2003) *Verska, jezikovna in narodna sestava prebivalstva Slovenije* (Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije), available at: https://www.stat.si/doc/pub/sestava_preb_slo.pdf.